

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.013.05.2023

Ireneusz Stachowiak
Prezes Zarządu
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Toruniu
ul. Aleksandra Fredry 8
87-100 Toruń

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/039 – Działania organów administracji publicznej na rzecz zapobiegania powstawaniu odpadów i zapewnienia recyklingu.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ireneusz Stachowiak Prezes Zarządu ² , od 13 lipca 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Finansowanie działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich recyklingu.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych ³ , z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Hanna Jesa, Specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/80/2023 z 30 maja 2023 r.

(akta kontroli str. 1-3)

¹ Dalej: „WFOŚiGW w Toruniu” lub „WFOŚiGW” lub „Wojewódzki Fundusz”.

² Dalej: „Prezes”.

³ 10 listopad 2023 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018–2023 (I kwartał) Wojewódzki Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu nie ogłaszał i nie realizował odrębnych działań oraz konkursów związanych z zapobieganiem powstawaniu odpadów i zapewnieniem recyklingu. Wojewódzki Fundusz udzielał dofinansowań i pożyczek po przeprowadzonym naborze wyłącznie na wniosek zainteresowanego podmiotu, kierując się priorytetami określonymi w sporządzanych corocznie listach programów priorytetowych oraz obowiązujących warunkach udzielania pomocy finansowej w ramach środków ujętych w planie finansowym i planie działalności Funduszu na dany rok. Oferowane wsparcie na ten cel nie spotkało się z dużym zainteresowaniem. Udzielono czterech pożyczek na budowę lub modernizację Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów⁶. W kontrolowanym okresie realizowano zgodnie z programami priorytetowymi działania Edukacja Ekologiczna i Eko-Klimat. Obowiązujące warunki udzielania pomocy finansowej zapewniały równy dostęp dla wszystkich podmiotów ubiegających się o wsparcie, a informacje o zasadach jego udzielania zamieszczano na stronie internetowej WFOŚiGW. Wojewódzki Fundusz zawierał umowy z beneficjentami, w których określone zostały mierniki efektu rzeczowego i ekologicznego, monitorował stan realizacji podpisywanych umów przed dokonaniem płatności oraz prawidłowo egzekwował obowiązki przedkładania rozliczeń z ich realizacji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Finansowanie działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich recyklingu.

Opis stanu faktycznego

1. Wojewódzki Fundusz, posiadał status samorządowej osoby prawnej, utworzonej na podstawie art. 400 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁸. Celem⁹ działania Wojewódzkiego Funduszu było finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej na terenie województwa w zakresie m.in. przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami.

Dokumentami strategicznymi, w których ujęto jako priorytetowe i wymagające wsparcia obszary w zakresie zapobiegania powstawania odpadów i recyklingu, jak również dla których określono cele i wskaźniki ich realizacji były:

1. listy przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW w Toruniu na lata 2018-2023¹⁰,
2. strategia działania WFOŚiGW w Toruniu na lata 2017-2020¹¹ oraz na lata 2021-2024¹²,

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: „PSZOK”.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dz. U. z 2022 r., poz. 2556, dalej: „Poś”.

⁹ art. 400b ust. 2 i art. 400a ust. 1 pkt 8 ustawy Poś.

¹⁰ Uchwała nr 82/17 z dnia 3 sierpnia 2017 r., Uchwała nr 98/18 z dnia 5 lipca 2018 r., Uchwała nr 49/19 z dnia 29 czerwca 2019 r., Uchwała nr 51/20 z dnia 29 czerwca 2020 r., Uchwała nr 42/21 z dnia 25 czerwca 2021 r., Uchwała nr 44/22 z dnia 10 czerwca 2022 r.

¹¹ Uchwała nr 133/16 z dnia 28 września 2016 r.

¹² Uchwała nr 66/20 z dnia 25 września 2020 r.

3. plany działalności WFOŚiGW w Toruniu na lata 2018-2023¹³.

Przyjęte w dokumentach Wojewódzkiego Funduszu obszary priorytetowe odpowiadały założeniom postępowania z odpadami określonymi w PGO WK-P.

(akta kontroli str. 290-599)

2. Wojewódzki Fundusz prowadził działalność na podstawie corocznych planów, uchwalanych na podstawie 400h ust. 4 pkt 2 Poś przez Radę Nadzorczą do dnia 30 listopada każdego roku, na rok następny, z uwzględnieniem strategii, programów i dokumentów programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1 ww. ustawy, oraz strategii działania wojewódzkiego funduszu i wojewódzkiego programu ochrony środowiska.

Plany działalności zawierały m.in.: uwarunkowania prawne, finansowanie przedsięwzięć¹⁴, plan finansowy, który był podstawą gospodarki finansowej Wojewódzkiego Funduszu oraz efekty ekologiczne planowane do osiągnięcia w postaci m.in. ograniczenia masy składowanych odpadów oraz liczby osób biorących bezpośredni udział w zajęciach w zakresie edukacji ekologicznej.

Dofinansowanie przedsięwzięć w zakresie zapobiegania powstawania odpadów¹⁵ i ich recyklingu znajdowało odwzorowanie w rocznych planach działalności i realizowane było wyłącznie ze środków WFOŚiGW.

(akta kontroli str. 409-435, 439-467, 472-507, 513-561, 579-599)

Wojewódzki Fundusz w latach 2018-2023 (I kwartał) wypłacił kwotę 16 819,6¹⁶ tys. zł na zadania związane z powstawaniem m.in.: PSZOK, na system zbiórki odpadów i recykling, w tym m.in. na edukację proekologiczną społeczeństwa oraz promowanie i organizację zachowań proekologicznych. W formie dotacji kwotę 6 758,1¹⁷ tys. zł (tj. 40,18%). Natomiast w formie pożyczek wydatkowano kwotę w wysokości 10 061,5¹⁸ tys. zł, w tym: na utworzenie bądź rozbudowę PSZOK¹⁹: 1 250,2 tys. zł, na system zbiórki odpadów²⁰ - 7 314,8 tys. zł, przebudowę instalacji komunalnej²¹ - 1 337,6 tys. zł oraz recykling odpadów²² - 158,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 6-12, 20-21, 63)

3. Wojewódzki Fundusz udzielał dofinansowań na realizację przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej wymienionych w art. 400a ust. 1 i 400b ust. 2 ustawy Poś. Jednym z podstawowych warunków dofinansowania była: lokalizacja przedsięwzięcia na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz osiągnięcie, w wyniku jego realizacji, wymiernych efektów ekologicznych

¹³ Uchwała nr 199/17 z dnia 24 listopada 2017 r., Uchwała nr 126/18 z dnia 9 listopada 2018 r., Uchwała nr 92/19 z dnia 28 listopada 2019 r., Uchwała nr 86/20 z dnia 27 listopada 2020 r., Uchwała nr 82/21 z dnia 25 listopada 2021 r., Uchwała nr 122/22 z dnia 12 maja 2022 r.

¹⁴ Ogólnopolskie programy priorytetowe uruchamiane i finansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz programy regionalne realizowane ze środków Wojewódzkiego Funduszu.

¹⁵ Kształtowanie i wzmacnianie świadomości ekologicznej społeczeństwa, dzięki zwiększaniu poziomu kompetencji ekologicznej tj. proekologiczna motywacja do zmiany postaw i codziennych zachowań.

¹⁶ 4 709,5 tys. zł w 2018 r., 4 009,3 tys. zł w 2019 r., 1 729,2 tys. zł w 2020 r., 4 807 tys. zł w 2021 r., 1 408,4 tys. zł w 2022 r., 156,2 tys. zł w 2023 r. (I kw.).

¹⁷ 1 344,2 tys. zł w 2018 r., 1 710,4 tys. zł w 2019 r., 1 033,2 tys. zł w 2020 r., 1 105,7 tys. zł w 2021 r., 1 408,4 tys. zł w 2022 r., 156,2 tys. zł w 2023 r. (I kw.).

¹⁸ 3 365,3 tys. zł w 2018 r., 2 298,9 tys. zł w 2019 r., 696 tys. zł w 2020 r., 3 701,3 tys. zł w 2021 r.

¹⁹ Osiągnięto efekty rzeczowe w formie trzech punktów w 2019 r. – Wapielsk, Sośno, Służewo i jednego punktu w 2021 r. w Sulnówku.

²⁰ Osiągnięto efekty rzeczowe w formie zakupu w roku 2019 - 7 pojazdów specjalistycznych., 2 260 pojemników do zbiórki odpadów i 13 kontenerów na odpady; w 2020 r. 2 800 pojemników do zbiórki odpadów oraz 10 kontenerów na odpady.

²¹ Dostosowanie i modernizacja (przebudowa) składowiska odpadów komunalnych w Służewie.

²² Budowa zakładu przetwarzania sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz baterii, Rogówko gm. Lubicz.

i rzeczowych. Wojewódzki Fundusz nie realizował stricte²³ dotacyjnych programów dofinansowań związanych zapobieganiem powstawaniu odpadów i zapewnieniem recyklingu. Wyłączną formą dofinansowania przedsięwzięć w ww. zakresie były pożyczki. Wojewódzki Fundusz udzielał pożyczek na podstawie Zasad udzielania pomocy finansowej ze środków WFOŚiGW²⁴ lub programu Eko-Klimat – woda, powietrze, ziemia²⁵ według wyboru wnioskującego o dofinansowanie.

Kierunki i priorytety dofinansowania określone zostały w:

1. strategii działania WFOŚiGW w Toruniu na lata 2017-2020 oraz 2021-2024,
2. liście przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW w Toruniu na lata 2018-2023,
3. kryteriach wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków WFOŚiGW w Toruniu²⁶.

Formy, limity, warunki oraz zasady udzielania i rozliczania dofinansowania określone były przez Radę Nadzorczą Wojewódzkiego Funduszu w regionalnych programach priorytetowych oraz w zasadach udzielania pomocy²⁷.

Udział Wojewódzkiego Funduszu w realizacji programów ogólnopolskich był każdorazowo zatwierdzany przez Radę Nadzorczą.

W okresie objętym kontrolą złożonych zostało 218²⁸ wniosków na kwotę 43 858 tys. zł o udzielenie dofinansowania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym: budowę, przebudowę instalacji składowiska odpadów, budowę, rozbudowę systemów selektywnej zbiórki transportu odpadów a także budowę, przebudowę instalacji recyklingu odpadów oraz na edukację ekologiczną, w ramach której informowano o zasadach segregacji odpadów komunalnych, oszczędnym zużyciu surowców i materiałów oraz zapobieganiu marnowaniu żywności 17 ze złożonych wniosków na kwotę 26 533 tys. zł rozpatrzono negatywnie. Wśród nich był m.in. wniosek: złożony przez gminę Cekcyn na kampanię informacyjno-edukacyjną w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na terenie tej gminy, dotyczący nowych zasad gospodarki odpadami w Gminie Miejskiej Nieszawa od 2019 r., kampanii informacyjno-edukacyjnej dla mieszkańców Inowrocławia dotyczącej prawidłowej segregacji odpadów komunalnych, złożony przez Fundację wniosek na wiosenne sprzątanie Doliny Drwęcy 2018 r.

Powodami odmowy udzielenia dofinansowania były m.in.:

- nieprzedłożenie wymaganych dokumentów w okresie ważności promesy,
- niedopuszczalność dofinansowania wynikająca z art. 35 ust. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach²⁹ (brak przedsięwzięcia w planie inwestycyjnym PGO WK-P),
- złożenie dwóch wniosków o łącznej wartości przekraczającej przewidziany w programie limit dotacji dla jednego beneficjenta,
- rezygnacje gmin z pożyczek z powodu odstąpienia od realizacji przedsięwzięć takich jak modernizacja i doposażenie PSZOK, budowa układu

²³ Przedsięwzięcia związane z zapobieganiem powstawania odpadów i ich recyklingiem były jednym z elementów programu Edukacja ekologiczna, który obejmował m.in.: zasady segregacji odpadów komunalnych, oszczędności zużycia surowców i materiałów oraz zapobieganie marnowaniu żywności.

²⁴ Dalej: „Zasady udzielania pomocy”.

²⁵ W ramach Programu możliwa była m.in.: budowa, przebudowa instalacji termicznego przekształcania odpadów, budowy, rozbudowy systemów selektywnej zbiórki transportu odpadów a także budowy, przebudowy instalacji recyklingu odpadów.

²⁶ Dokumenty zostały opublikowane na stronie <http://bip.wfosigw.torun.pl>.

²⁷ [Link1](#).

²⁸ Edukacja Ekologiczna 158 wniosków, Eko-Klimat 7 wniosków, Zasady ogólne 53 wnioski.

²⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, ze zm.

przetwarzania zagęszczonych osadów ścieków i odpadów biodegradowalnych na nawóz mineralno-organiczny.

Gminy i inne podmioty zrezygnowały także z dofinansowania w formie dotacji na edukację ekologiczną dotyczącą m.in.: nowych zasad gospodarki odpadami, warsztatów ekologicznych „Nie marnuję. Szanuję”. Rezygnacja z realizacji ww. zadania spowodowana była zaproponowaniem przez WFOŚiGW dotacji w mniejszej wysokości niż wnioskowana.

(akta kontroli str. 65-68, 290-408, 610)

Wojewódzki Fundusz w okresie objętym kontrolą z zakresu zapobiegania powstawaniu odpadów i ich recyklingu w części dotyczącej opracowania i wspierania kampanii informacyjnych podnoszących poziom świadomości na temat zapobiegania powstawania odpadów i zaśmiecania realizował następujące programy:

- Regionalny Program Priorytetowy „Edukacja Ekologiczna”³⁰, którego celem było propagowanie gospodarki o obiegu zamkniętym oraz podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa województwa kujawsko-pomorskiego, kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec środowiska, zasady segregacji odpadów komunalnych, oszczędności zużycia surowców i materiałów oraz zapobieganie marnowaniu żywności. Budżet ww. programu przeznaczony był na bezzwrotne formy dofinansowania w postaci dotacji oraz na zwrotne formy dofinansowania w postaci pożyczek. Dofinansowanie udzielane było na zasadach konkursowych, z preferowaniem zajęć prowadzonych w formie terenowych lekcji przyrody. Dofinansowanie obejmowało następujące rodzaje przedsięwzięć:
 - organizację i prowadzenie zajęć terenowych przez: regionalne ośrodki edukacji ekologicznej, za które uważa się Beneficjentów Programu prowadzących zajęcia dla minimum 2 000 uczestników rocznie lub pozostałych Wnioskodawców, prowadzących zajęcia dla minimum 400 uczestników rocznie,
 - organizację i prowadzenie zajęć terenowych z zakresu edukacji ekologicznej w formie „zielonych szkół”,
 - zakup nagród w konkursach ekologicznych.
- Preferencyjny Program Pożyczkowy „Eko-Klimat woda, powietrze, ziemia”³¹, którego beneficjentami były osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Formą dofinansowania była pożyczka do 100% kosztów kwalifikowanych, z przeznaczeniem na zadania związane z przejściem na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym:
 - 1) budowa/przebudowa instalacji termicznego przekształcania odpadów,
 - 2) budowa/rozbudowa systemów selektywnej zbiórki i transportu odpadów,
 - 3) budowa/przebudowa instalacji recyklingu odpadów.

(akta kontroli str. 210-273)

³⁰ Program Edukacja Ekologiczna jest realizowany od 2018 r.

³¹ Program Eko-Klimat funkcjonuje od 11 maja 2020 r. do 31.10.2027 – okres kwalifikowalności kosztów.

Zainteresowanie tą formą pożyczki zgłosiły trzy przedsiębiorstwa³² w 2020 r., jedno³³ w 2021 r. oraz trzy³⁴ w 2022 r. W dwóch przypadkach przedsięwzięcia nie doszły do skutku z powodu: braku przedsięwzięcia w planie inwestycyjnym PGO WK-P, nieuzupełnienia wniosku z powodu spraw związanych z zamknięciem roku finansowego 2022 r.

Okres spłaty pożyczki wynosił od pięciu do 15 lat dla pożyczek z umorzeniem³⁵ oraz od dwóch do 15 lat dla pożyczek bez umorzenia. Pożyczki te mogły być objęte karencją do 36 miesięcy.

(akta kontroli str. 274-289)

Przedsięwzięcia, które nie wpisywały się w programy priorytetowe, ale spełniały warunki określone w art. 400a ustawy Poś finansowano w formie dotacji i pożyczek udzielanych na zasadach ogólnych.

(akta kontroli str. 118-125)

4. Wojewódzki Fundusz udzielał dofinansowania wyłącznie na wniosek podmiotów, które planowały lub realizowały zadania wymienione w art. 400a ust. 1 i 400b ust. 2 ustawy Poś, na podstawie i warunkach określanych indywidualnie w umowie cywilnoprawnej. Umowy te określały m.in.: planowane przez beneficjenta efekty realizacji zadań (rzeczowe i ekologiczne), w tym terminy ich wykonania i osiągnięcia efektów, trwałość zadań, warunki uruchamiania środków (płatności), kontrolę przedsięwzięcia oraz zasady raportowania efektów lub zdarzeń wymagających zgłoszenia, jak np. awarie.

W przypadku dwóch³⁶ umów dotyczących edukacji ekologicznej, których przedmiotem był temat związany z selektywną zbiórką odpadów komunalnych, osiągnięcie efektu rzeczowego (liczba uczestników zajęć) równoznaczne było z osiągnięciem efektu ekologicznego.

W jednej³⁷ z dwóch badanych umów związanych z udzieleniem dotacji w ramach programu Edukacja Ekologiczna potwierdzeniem zakresu wykonanego zadania była określona we wniosku o płatność, liczba uczestników zajęć oraz dwa oświadczenia beneficjenta³⁸.

(akta kontroli str.13-14, 71-93, 118-151)

Zastępca Prezesa wyjaśnił, że zgodnie z przyjętymi zasadami rozliczania efektów realizacji zajęć w formie „zielonych szkół”, beneficjent był zobowiązany do zachowania dokumentacji potwierdzającej realizację zakresu rzeczowego. Taką dokumentacją w przypadku badanej umowy były karty zajęć, w których wskazano liczbę uczestników zajęć.

(akta kontroli str. 80-106)

³² Przedsiębiorstwo Unieszkodliwiania Odpadów w Sulnówku, Zakład Gospodarki Komunalnej w Solcu Kujawskim oraz Przedsiębiorstwo Komunalne w Rypinie.

³³ Zakład Gospodarki Komunalnej w Chełmży.

³⁴ Oczyszczalnia Ścieków we Flantrowie gmina Janowiec Wielkopolski, Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Lipnie i Spółka Przedsiębiorstwo Unieszkodliwiania Odpadów w Sulnówku gmina Aleksandrów Kujawski.

³⁵ Wartość umorzenia od 5% do 15% wypłaconej kwoty pożyczki, naliczana wg schematu: 5 lat – 5%, 6 lat – 6% itd. aż do 15 lat – 15%.

³⁶ DT21064/EE, DT19067/EE.

³⁷ Umowie dotacji nr DT21064/EE.

³⁸ Oświadczenie o odpowiedzialności karnej za przedłożenie fałszywych lub stwierdzających nieprawdę dokumentów albo nierzetelnego oświadczenia dotyczącego okoliczności mających istotne znaczenie dla uzyskania dofinansowania od Wojewódzkiego i oświadczenie, iż realizacja przedsięwzięcia na etapie, którego dotyczy wniosek o płatność nastąpiła zgodnie z Programem, Regulaminem oraz warunkami zawartej umowy, w tym zgodnie ze scenariuszami zajęć stanowiącymi załącznik do wniosku o dofinansowanie.

W przypadku czterech³⁹ z sześciu umów objętych badaniem, dotyczących pożyczek udzielonych na realizację zadań z zakresu inwestycyjnego, termin i warunki osiągnięcia efektu rzeczowego były inne niż efektu ekologicznego. Rozliczenie to następowało w określonym w umowie przedziale czasowym eksploatacji inwestycji objętej dofinansowaniem. W przedsięwzięciach tych, w zależności od przedmiotu dofinansowania, planowany efekt ekologiczny określany był na podstawie dokumentacji projektowej lub technicznej oraz danych podawanych przez wnioskodawców we wnioskach o dofinansowanie. Polegał on m.in. na osiągnięciu przez budowaną instalację statusu RIPOK i zapewnieniu jej właściwego funkcjonowania, na umożliwieniu i usprawnieniu systemu selektywnej zbiórki i transportu selektywnie zebranych odpadów komunalnych oraz zapewnienie nieodpłatnego przyjmowania od mieszkańców gminy Świecie odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny.

(akta kontroli str. 13-14, 144-209)

Z 218⁴⁰ zrealizowanych w latach 2018-2023 (I kw.) programów związanych z działaniami w zakresie przedsięwzięć dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym wydzielona w tym celu komórka organizacyjna Biura Wojewódzkiego Funduszu – Dział Kontroli i Funduszy Zewnętrznych, kontrolą objął 14 programów (tj. 6,42%), w tym: 10 związanych z wypłatą środków z dotacji m.in.: na zadania takie jak: edukacja ekologiczna podstawą zrównoważonego rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, ekologia sprzymierzeńcem człowieka, konkursy ekologiczne⁴¹ czy budowa ścieżki ekologicznej na terenie Przedsiębiorstwa Użyteczności Publicznej w Służewie gmina Aleksandrów Kujawski oraz cztery dotyczące realizacji umów⁴² pożyczek związanych m.in. z zakupem specjalistycznego pojazdu do zbiórki i transportu odpadów komunalnych oraz pojemników i kontenerów na odpady⁴³, budową zakładu przetwarzania sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz baterii⁴⁴, dostosowaniem i modernizacją (przebudowa) składowiska odpadów komunalnych w Służewie.

(akta kontroli str. 6-12, 123, 133, 150)

Zastępca Prezesa wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą liczba wszystkich zawieranych umów dofinansowania zwiększyła się z 967 w 2018 r. do 13 060 w 2022 r. (wzrost o 1 250%). Intensywność kontroli musiała zostać dostosowana do ryzyka wystąpienia nieprawidłowości. Średni wskaźnik kontroli 6,42 % nie odbiegał od minimalnego wskaźnika kontroli dla wielkoskalowych programów ogólnopolskich i wynika z analizy nieprawidłowości stwierdzonych podczas weryfikacji wniosków o płatność i zgłoszeń od bezpośrednich odbiorców korzyści, tj. uczestników zajęć edukacyjnych i osób korzystających z instalacji do zbiórki i recyklingu odpadów objętych dofinansowaniem.

(akta kontroli str. 94-96)

5. Wojewódzki Fundusz wskazywał w umowach zawieranych z beneficjentami mierniki osiągnięcia efektu ekologicznego dla przedsięwzięć związanych z zapobieganiem powstawania odpadów oraz ich recyklingiem. W ramach programu Edukacja Ekologiczna była to określona w umowie liczba uczestników biorących

³⁹ PN21006, PN21009, PW19004, PN21003.

⁴⁰ W tym 198 dotyczyło edukacji ekologicznej obejmującej zasady segregacji odpadów komunalnych, oszczędności zużycia surowców i materiałów oraz zapobieganie marnowaniu żywności.

⁴¹ Gmina Kijewo Królewskie, Miasto Bydgoszcz.

⁴² Podpisywane umowy o udzielenie pożyczki zawierały regulacje dotyczące kontroli przedsięwzięcia.

⁴³ Gmina Rypin.

⁴⁴ Rogówko gm. Lubicz.

udział w organizowanych i prowadzonych zajęciach związanych m.in. z zasadami segregacji odpadów komunalnych, oszczędnym zużyciem surowców i materiałów oraz zapobieganiem marnowaniu żywności. W ramach programu Eko-Klimat były to m.in.:

- zapewnienie nieodpłatnego przyjmowania od mieszkańców gminy Świecie odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny (opakowania z papieru i tektury, opakowania z tworzyw sztucznych, opakowania wielomateriałowe, opakowania ze szkła, opakowania z metali, zużyte opony, odpady budowlano-rozbiórkowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady ulegające biodegradacji, odpady wielogabarytowe, odzież, odpady niebezpieczne,
- zapewnienie selektywnej zbiórki i transportu odpadów komunalnych,
- usprawnienie systemu selektywnej zbiórki odpadów - masa przetransportowanych odpadów - nie mniej niż 2800 Mg/rok.

W umowach o pożyczki zawieranych na zasadach ogólnych miernikami efektu ekologicznego były m.in.: selektywna zbiórka odpadów - ograniczenie masy składowanych odpadów,

Przez cały okres trwałości przedsięwzięcia beneficjent zobowiązany był do składania rocznego oświadczenia dotyczącego utrzymania przedsięwzięcia w pełnej sprawności technicznej i użytkowej oraz raportu o ilości zebranych odpadów, zgodnych z dokumentacją projektową.

(akta kontroli str. 6-12, 86-88, 120, 162, 209, 615-640)

6. Podstawową formą przekazywania wszelkich informacji o zasadach finansowania zadań przez WFOŚiGW oraz o programach dofinansowań była strona internetowa. W zakładce *Nasze programy*⁴⁵ zamieszczane były informacje o realizowanych w danym okresie programach wraz z Regulaminami i wymaganymi załącznikami. Formami uzupełniającymi przekaz były media społecznościowe. W mediach tych publikowano najistotniejsze informacje o zasadach i programach wraz z linkami do odpowiedniej strony internetowej Wojewódzkiego Funduszu. W każdym przypadku przyjęcia nowego programu, jego aktualizacji, zmiany zasad udzielenia dofinansowania oraz ogłoszeń o naborze wniosków o dofinansowanie, informacje i dokumenty publikowane były również w Biuletynie Informacji Publicznej⁴⁶ Wojewódzkiego Funduszu.

(akta kontroli str. 26)

Kierownik Działu Komunikacji i Promocji wyjaśniła, że na stronie www Wojewódzkiego Funduszu w zakładce *Aktualności* zamieszczono informacje z zakresu inauguracji programów Eko-Klimat oraz Edukacja Ekologiczna, terminach naboru wniosków, zasadach i zmianach w programach oraz uroczystości podpisywanych umowach. W okresie 2018-2023 zakładkę *Edukacja Ekologiczna* na stronie www odwiedziło blisko 28 tys. potencjalnych beneficjentów. Równocześnie z informacją zamieszczoną na stronie www publikowano posty w mediach społecznościowych, artykuły w prasie lokalnej.

Bezpośrednią formą informowania potencjalnych beneficjentów o realizowanych programach były liczne konferencje, w tym m.in.:

- konferencja w 2018 r. siedzibie Urzędu Wojewódzkiego nt. „Nowa oferta wsparcia finansowego Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu dla samorządów” podczas której

⁴⁵ [Link2](#).

⁴⁶ [Link3](#)

przedstawiono możliwość skorzystania z 10 programów oferowanych przez fundusz.

– konferencja w siedzibie Funduszu w 2019 r. nt. podsumowania roku 2018,

W styczniu 2021 r. została uruchomiona Filia Wojewódzkiego Funduszu w Bydgoszczy. W celu poinformowania potencjalnych beneficjentów o jej otwarciu i świadczonych usługach przeprowadzono dystrybucję 23 tys. ulotek informacyjnych dla właścicieli domków jednorodzinnych na terenie Miasta Bydgoszcz. Dla programu Eko-Klimat przygotowano dla przedsiębiorców, jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych ponadto 2,8 tys. folderów informacyjnych oraz po 400 kalendarzy i notesów zawierających wkładkę z informacją o programie Eko-Klimat. Do 144 gmin w województwie, wysłano informację o możliwości ubiegania się o środki z tego programu na realizację m.in. zadań z zakresu: budowy, przebudowy instalacji termicznego przekształcania odpadów, budowy, rozbudowy systemów selektywnej zbiórki transportu odpadów a także budowy, przebudowy instalacji recyklingu odpadów. Na bieżąco informacji o realizowanych programach udzielali doradcy energetyczni i pracownicy Działu Obsługi Podmiotów i Programów Regionalnych. Wojewódzki Fundusz w Toruniu w okresie marzec-listopad 2022 r. oraz w I kw. 2023r. uczestniczył w 49 wydarzeniach plenerowych⁴⁷.

(akta kontroli str. 29-55)

7. Wojewódzki Fundusz realizował regionalne programy dofinansowań, które finansował wyłącznie ze środków własnych oraz ogólnopolskie programy dofinansowań, które finansowane były przede wszystkim lub wyłącznie ze środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środków i Gospodarki Wodnej. Z uwagi na liczbę rozpatrywanych wniosków, zawieranych umów oraz dokonywanych płatności, największe obciążenie organizacyjno-techniczne dla Wojewódzkiego Funduszu stwarzało wdrażanie programów ogólnopolskich. W okresie objętym kontrolą, w wyniku identyfikacji i oceny ryzyka przeprowadzonych w WFOŚiGW, wprowadzono zmiany organizacyjno-techniczne polegające na otwarciu w dniu 1 lutego 2021 r. Filii Biura Wojewódzkiego Funduszu w Bydgoszczy. Głównym celem tej reorganizacji była poprawa dostępności i obsługi wnioskodawców i beneficjentów Funduszu. Zapewnieniem odpowiednich do skali wdrażanych programów warunków organizacyjno-technicznych była reorganizacja, która od 1 września 2021 r. zapewniła wzrost zasobów kadrowych komórek organizacyjnych wdrażających i rozliczających programy.

(akta kontroli str. 29-55)

Zastępca Prezesa wyjaśnił, że środki będące w dyspozycji Wojewódzkiego Funduszu w pełni zabezpieczały potrzeby wnioskodawców w tym obszarze i nie zachodziła potrzeba analizy ryzyk związanych z niewystarczającym wsparciem finansowym w formie pożyczkowej. Wprowadzone od 1 stycznia 2018 r. zmiany w Poś wyłączające z przychodów statutowych wojewódzkich funduszy opłaty za pobór wód i odprowadzanie ścieków, spowodowały zmniejszenie przychodów Wojewódzkiego Funduszu. Ryzyko w postaci niewystarczającego wsparcia finansowego dla wszystkich zainteresowanych, z powodu zmniejszenia wpływów statutowych było w pełni zidentyfikowane i dotyczyło wyłącznie dofinansowania w formie dotacji. Z uwagi na to, że działania inwestycyjne w zakresie gospodarki odpadami objęte były wsparciem finansowym w formie pożyczek, ryzyko braku środków na realizację zadań inwestycyjnych nie wystąpiło.

(akta kontroli str. 614)

⁴⁷ M.in. pikniki, dożynki, festyny, targi i konferencje.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Bydgoszcz, 27 listopada 2023 r.

Kontroler
(-) Hanna Jesa
Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
Dyrektor
z up. (-) Adam Kończak
p.o. Wicedyrektor